

«بسم الله الرحمن الرحيم»

*پاسخ نامه ی تشریحی تاریخ آزمون سراسری داخل کشور ۱۴۰۳ نوبت تیرماه *

فاطمه عزیزی

رتبه ی ۲۶۲ کنکور سراسری ۱۴۰۲

دانشجوی فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه تهران

۱۰۱) گزینه ۴

بودا، از چهار حقیقت عالی سخن به میان آورد که عبارت بود از

۱- زندگی سراسر رنج و درد بی پایان است؛ ۲- سرچشمه این درد، آرزو و خواستن است؛ ۳- تنها با رسیدن به «نیروانا» می توان بر آرزو و خواستن غلبه کرد؛ ۴- از هشت راه مقدس میتوان به نیروانا رسید. این هشت راه شامل صداقت ورزی در ایمان، نیت، گفتار، کردار، زندگانی، کوشش، پندار و مراقبه می شد.

۱۰۲) گزینه ۳

در دوره ساسانیان، سدها و آب بندهای متعددی بر رودها به خصوص رودهای دجله، فرات و کارون، بسته و آبراهه های (نهرهای) متعددی با هدف آبیاری زمین های کشاورزی ایجاد شد. در آن دوره، کشاورزی، به خصوص در زمین های حاصلخیز بین النهرین (آسیستان / سواد)، خوزستان و سیستان توسعه زیادی پیدا کرد. مالیات و اجاره بهای گشتزارهای آسیستان منبع در آمد هنگفتی برای ساسانیان به حساب می آمد. طغیان رودخانه های دجله و فرات و خراب شدن آب بندها و سدها در اواخر دوره ساسانیان، یکی از عوامل ضعف و انحطاط آنان شد و ضربه سنگینی بر اقتصاد آنان وارد آورد.

۱۰۳) گزینه ۴

اسکندر با قساوت و خشونت، بر ایران تسلط یافت. مردم ایران به این کشورگشای بی رحم و سربازان مقدونی و یونانی او به چشم بیگانه نگاه می کردند و از سلطه بیگانگان بر سرزمینشان ناخرسند بودند. از این رو، مقاومت هایی به شکل نافرمانی و شورش در مناطق مختلف صورت گرفت. این نافرمانی ها و شورش ها به دلیل پراکنده بودن و نبود ارتباط و هماهنگی میانشان، به نتیجه مطلوب نرسید.

ساکنان برخی شهرها و مناطق ایران مانند همدان، ری، فارس و به خصوص شهر استخر که خاستگاه خاندان ساسانی بود، بارها بر اعراب شوریدند، اما از آنجایی که میان این شورش ها هماهنگی وجود نداشت، اعراب موفق به سرکوب آنها شدند.

۱۰۴) گزینه ۳

در زمان پادشاهی قباد یکم (۵۳۱ - ۴۸۷ م)، حکومت ساسانی با جنبشی اجتماعی و اقتصادی به رهبری مزدک مواجه شد. مزدک طرفدار برابری مردم در بهره مندی از منافع اقتصادی و اجتماعی بود. او اعتقاد داشت مردم باید در زندگی از امکانات یکسان برخوردار باشند و خواهان آن بود که زمین و دارایی طبقات بالا، میان تهیدستان تقسیم شود. با وجود آنکه مزدک پیروان خود را از ستیز با طبقات بالا منع کرده بود، اما اموال بسیاری از بزرگان غارت شد و کار به خشونت و افراط کشیده شد.

۱۰۵) گزینه ۴

الف) بیشتر مورخان دوران اسلامی به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع می پرداختند و توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند. این مورخان بیشتر به بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان می پرداختند و به مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیت چندانی نمی دادند.

ب) برخی از وقایع نویسان به عنوان منشی در خدمت شاهان و حاکمان بودند و آنان را در مسافرت ها و جنگ ها همراهی می کردند. بعضی از مورخان درباری به اسناد دولتی دسترسی داشتند و می توانستند از آنها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده کنند.

یکی از کارهای مورخان در نقد روایت کننده، تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر است تا معلوم شود، روایت کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خبر آن را از دیگران نقل کرده است.

ج) مورخان سنتی، آثار خود را غالباً با خصوصیات ادبی تالیف می کردند و این مربوط به روش تاریخ نگاری آنها است که همراه با زبان دشوار تکلف بوده است.

۱۰۶) گزینه ۲

در برخی از مناطق شبه جزیره عربستان، مانند یثرب، یمن و طائف، کشاورزی وجود داشت. (وجه اشتراک ۲ و ۳)
مکه که بر سر راه یمن به شام قرار داشت، مرکز اصلی بازرگانی به شمار می رفت و سران قریش از طریق تجارت با شام و دیگر سرزمین های اطراف شبه جزیره عربستان، سود سرشاری کسب می کردند. طائف شهری ثروتمند در نزدیکی مکه بود و بزرگان و اشراف آنجا، روابط اقتصادی گسترده ای با سران قریش داشتند. (وجه اشتراک ۱ و ۳)

۱۰۷) گزینه ۱

بسیاری از این اعراب و دیگر ساکنان بومی منطقه شام، پیرو آیین مسیحیت بودند، اما در برخی از مسائل مذهبی با کلیسای قسطنطنیه، پایتخت امپراتوری روم شرقی اختلافات اساسی داشتند. اختلافات مذهبی و تفاوت های قومی، فرهنگی و زبانی که میان توده های مردم شام با طبقه حکومتگر رومی وجود داشت، سبب شده بود که پایه های حاکمیت امپراتوری روم شرقی در این منطقه سست شود. امپراتوری روم شرقی، سرانجام با فتح قسطنطنیه (۳۹۵م/۸۵۷ ق) توسط ترکان مسلمان عثمانی متلاشی شد.

۱۰۸) گزینه ۱

در دوره سلجوقی، به دلیل رشد شهرنشینی و توسعه مناسبات شهری، طبقه بازرگان شهری بیش از پیش اهمیت یافت و بازرگانان به یکی از مهم ترین گروه های اجتماعی تبدیل شدند.
یکی از تحولات چشمگیر دوران حاکمیت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان، زوال موقعیت اقتصادی و اجتماعی دهقانان در ایران بود.
صرافان که وظیفه انجام معاملات پولی و تسهیل مبادله کالاها را به عهده داشتند، نقش مهمی در توسعه تجارت خارجی ایفا کردند.

۱۰۹) گزینه ۳

۱- اراضی ممالک: این دسته از اراضی کشور در اختیار و تملک والیان ایالت ها بود و آنها این زمین ها را میان زیردستان خود تقسیم می کردند.

۲- اراضی خاصه: این زمین ها متعلق به شخص شاه بود و به ویژه از زمان شاه عباس در آمد آن برای اداره سپاه هزینه می شد.

۳- اراضی وقفی: این اراضی توسط مردم یا شاه وقف می شد. گاهی مردم برای جلوگیری از دست اندازی حکام، زمین های خود را وقف می کردند.

۴- اراضی خصوصی: این زمین ها بسیار ناچیز بود و همواره در معرض مصادره قرار داشت.

۱۱۰) گزینه ۴

در سده های ۱۲ و ۱۳م با احیای شهرها و رشد تجارت، به تدریج شاهان نیرومندی در اروپا به ویژه در انگلستان و فرانسه بر سر کار آمدند. این فرمانروایان به منظور ایجاد تمرکز و کاهش وابستگی به نیروی نظامی فئودال ها، اقدام به تشکیل ارتش منظم و دائمی کردند. در نتیجه این اقدام، حکومت مرکزی تقویت شد و قدرت اشراف فئودال به طرز چشمگیری کاهش یافت.

اگرچه از قرن ۱۳ م در انگلستان مجلس (پارلمان) به وجود آمده بود؛ اما این نهاد قدرت چندانی نداشت.

۱۱۱) گزینه ۱

مقاومت گروه هایی از مردم، علما و روشنفکران پس از به توب بستن مجلس نیز ادامه پیدا کرد. تبریز آغازگر مقاومت در این دوره بود و دو تن از مجاهدان نام آور آن خطه به نام های ستارخان و باقرخان، بیش از نه ماه در برابر دشمنان مشروطه مقاومت کردند. آنچه آنان را را در هدف هایشان پابرجا نگه می داشت، حمایت مراجع تقلید مقیم نجف از مشروطه بود.

با وجود مخالفت عمومی، روس ها در محل یک قبرستان متروک، ساختمان بانک استقراضی روس را بنا نهادند. آیت الله سید محمد طباطبایی به شدت با این کار مخالفت کرد. مردم نیز از این اقدام روس ها، ناخشنود بودند. بنابراین، یک اعتراض عمومی شکل گرفت، اما روس ها، با بی اعتنایی، به کار خود ادامه دادند، تا اینکه موضوع به اطلاع مراجع تقلید نجف رسید.

۱۱۲) گزینه ۲

تغییر سلطنت در مورد تایید برخی از روشنفکران بود؛ آنها بر این باور بودند که در سایه امنیت اولیه و سرکوب هایی که رضاشاه به وجود آورده بود، می توان برنامه هایی را جهت برخی تغییرات یا اصلاح امور در ایران پیاده کرد؛ تغییراتی که در نهایت سبب تثبیت موقعیت شاه بود و برای همین، وی از آنها استقبال می کرد.

حکومت پهلوی و روشنفکران غرب گرا گمان می کردند که راه ترقی و پیشرفت با نابودی دین و سنن اصیل ایرانی هموار می شود.

۱۱۳) گزینه ۲

پس از انتخاب ابوالحسن بنی صدر به عنوان نخستین رئیس جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی (ره) علاوه بر تنفیذ حکم ریاست جمهوری وی، فرماندهی کل قوا و ریاست شورای انقلاب را نیز به او واگذار کردند. قرار گرفتن در چنین موقعیت و مقامی بنی صدر را چنان مغرور کرد که از پذیرش محمدعلی رجایی، چهره انقلابی و مورد اعتماد امام و مردم، برای نخست وزیری امتناع می ورزید، سرانجام، با اصرار نمایندگان مجلس شورای اسلامی رجایی نخست وزیر شد.

بنی صدر سپس با اختلاف افکنی میان مسئولان و نهاد های نظام، روز به روز از خط امام فاصله گرفت و به گروه های منحرف و معاند، مانند سازمان مجاهدین خلق، نزدیک شد. با شروع جنگ تحمیلی نیز نیروهای سپاه پاسداران را در تنگنای مالی و تسلیحاتی قرار داد و زمینه سقوط خرمشهر را فراهم آورد.